

Stanisław KOZIEJ

SYSTEM OBRONNY PAŃSTWA

**Cz.2. Skład, struktura
i funkcjonowanie
systemu obronnego
Polski**

**www.koziej.pl
[@SKoziej](https://www.instagram.com/SKoziej)**

Strategia operacyjna (zadania strategiczne systemu obronnego)

**DZIAŁANIA
STRATEGICZNE
(STRATEGIA
OPERACYJNA:
ZADANIA
SYSTEMU
OBRONNEGO)**

- **Pogotowie (ubezpieczenie) strategiczne**
  - **Współpraca sojusznicza i partnerstwa**
  - **Wywiad i kontrwywiad**
  - **Przygotowania obronne**
- **Reagowanie kryzysowe**
  - **Pozamilitarne (dyplomacja, sankcje ...)**
  - **Polityczno-militarne (udział w misjach, manewry...)**
- **Obrona (działania wojenne)**
  - **Agresja na dużą skalę – obrona sojusznicza**
  - **Agresja ograniczona - udział w obronie sojusznika**
  - **Agresja skryta (podprogowa) – obrona samodzielna i/lub sojusznicza**

ODPIERANIE AGRESJI: DZIAŁANIA OBRONNE

RODZAJ AGRESJI	ZADANIA OBRONNE
SKRYTA INTERWENCJA (agresja podprogowa)	Reagowanie kryzysowe/obronne: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Uruchomienie systemu reagowania kryzysowego ▪ Podwyższenie gotowości obronnej państwa ▪ Osłona granicy, obrona powietrzna i morska oraz działania przeciwdywersyjne ▪ Wprowadzenie stanów nadzwyczajnych ▪ Uruchamianie reagowania kryzysowego w ramach UE i obronnego w ramach NATO (pokonanie bariery konsensusu!)
AGRESJA OGRANICZONA	Operacja obronna: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Rozwinięcie strategiczne (mobilizacyjne i operacyjne) ▪ Prowadzenie narodowej operacji obronnej ▪ Udział w sojuszniczej operacji obronnej, w tym wydzielenie kontyngentu do obrony sojusznika
AGRESJA NA PEŁNĄ SKALĘ	PEŁNOWYMIAROWA SOJUSZNICZA KAMPANIA WOJENNA

Operacja obronna NATO: wyzwania, dylematy i zadania

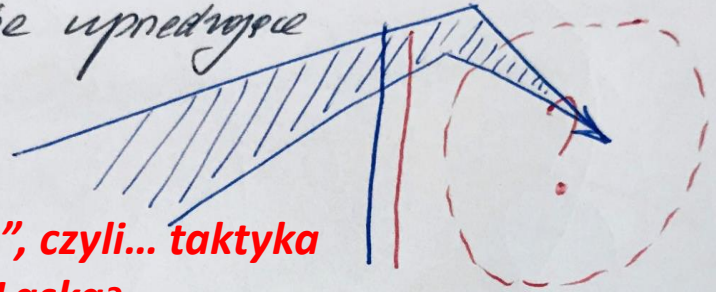
- **Monitorowanie kryzysu i wykrycie narastającego zagrożenia (wywiad, rozpoznanie: techniczne, osobowe; multi-wymiarowe): działania narodowe, oceny sojusznicze**
- **Wzmożenie odstraszenia (powstrzymywania, mitygowania): operacja kryzysowa SSR (wzmocnienie sił i gotowości „czaty”, rozwinięcie „szpicy”); podwyższenie gotowości sił narodowych; uaktualnienie planów operacyjnych...**
- **Przekazanie wojsk w operacyjne podporządkowanie dowództw sojuszniczych (Transfer of authority)**
- **Operacja uprzedzająca???**
- **Operacja obronna: początkowo narodowa(???), od początku sojusznicza!!!**
- **Manewr strategiczny głównych sił wzmocnienia i kontrofensywa**
- **Próg wojny nuklearnej???**

NARODOWA OPERACJA OBRONNA: dylematy

- **Problem zaskoczenia agresją:**
  - **Zaskoczenie strategiczne [wojną],**
  - **Zaskoczenie operacyjne [metodą agresji],**
  - **Zaskoczenie taktyczne [czasem, miejscem...]**
- **Agresja terytorialna i ... aterytorialna?**
- **Czas obrony samodzielnej – zależny od skali zaskoczenia i metody obrony**
- **Przestrzeń: obrona głęboka – obrona frontalna – obrona przestrzenna**
- **Państwo podziemne - zbrojny ruch oporu:**
  - **powszechny (WOT?) czy profesjonalny (Wspec?)**

2. Koncepcje obrony strategicznej

Uderzenie uprzedzające

„Polskie Kły”, czyli... taktyka boksera E. Laska?

Obrona frontalna

Linia Macierewicza, czyli... kordon?

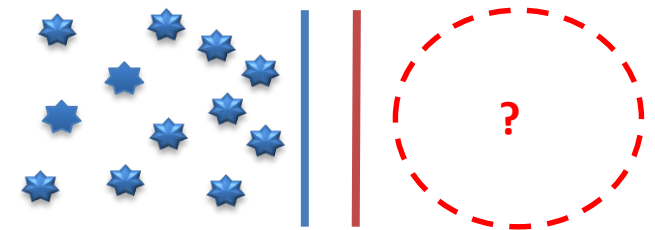
Obrona górska

Optymalizacja szansy na redukcję skutków zaskoczenia i uniknięcie szybkiej klęski w bitwie granicznej oraz zyskanie czasu na reakcję sojuszniczą

Obrona powszechna
(totalna)

(czyli ...twierdzą nam każdy próg...)?

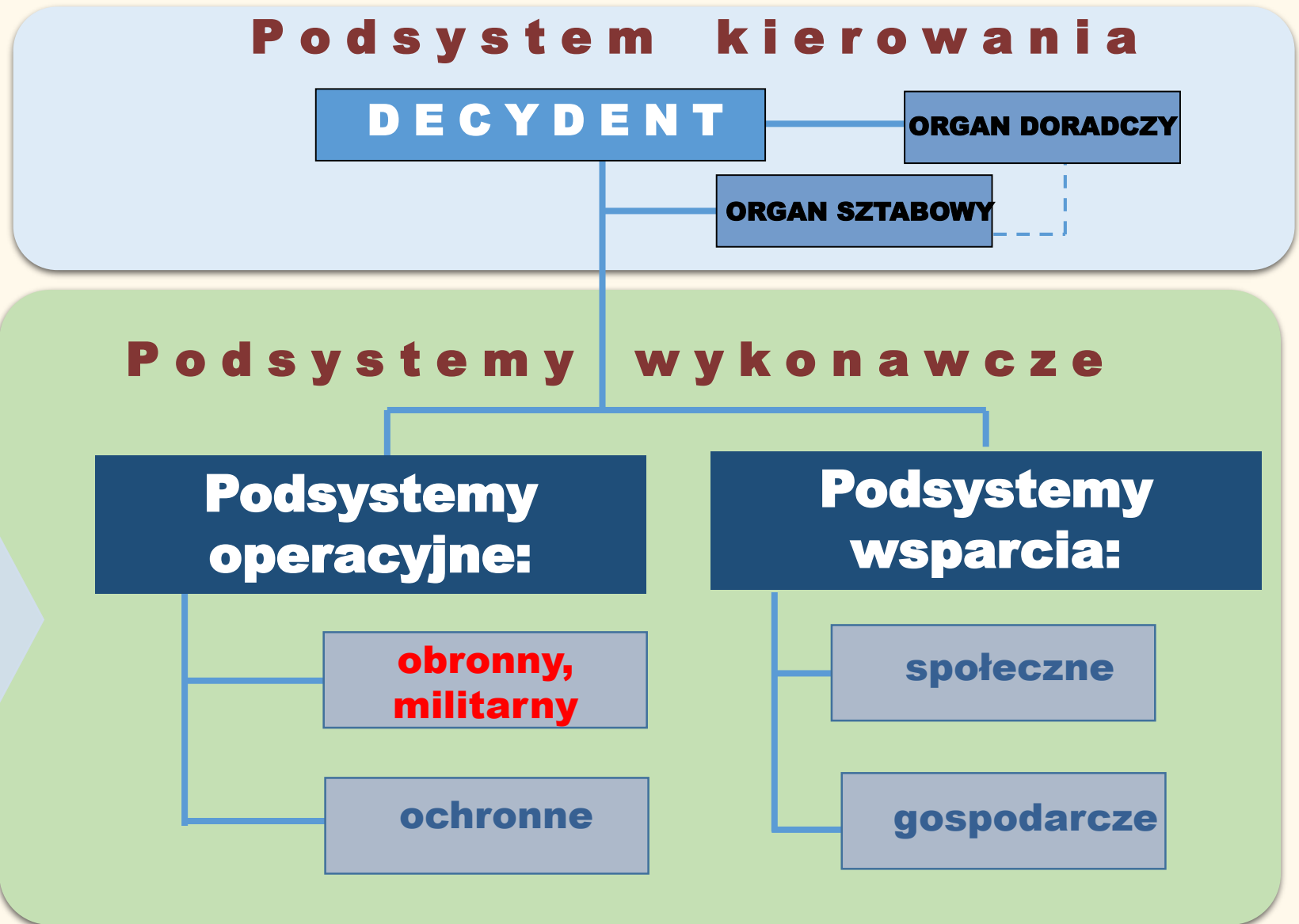

**STRATEGIA PREPARACYJNA
(PRZYGOTOWAWCZA):**

**JAK PRZYGOTOWYWAĆ
SYSTEM OBRONNY DO REALIZACJI ZADAŃ
OPERACYJNYCH?**

System bezpieczeństwa narodowego

Zewnętrzne filary bezpieczeństwa

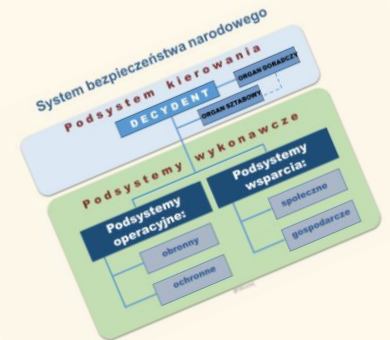
- NATO
- UE
- Partnerstwo z USA
- Partnerstwa regionalne

STRATEGIA PREPARACYJNA: PRIORYTETY PRZYGOTOWANIA SYSTEMU BEZPIECZEŃSTWA NARODOWEGO/ SYSTEMU OBRONNEGO

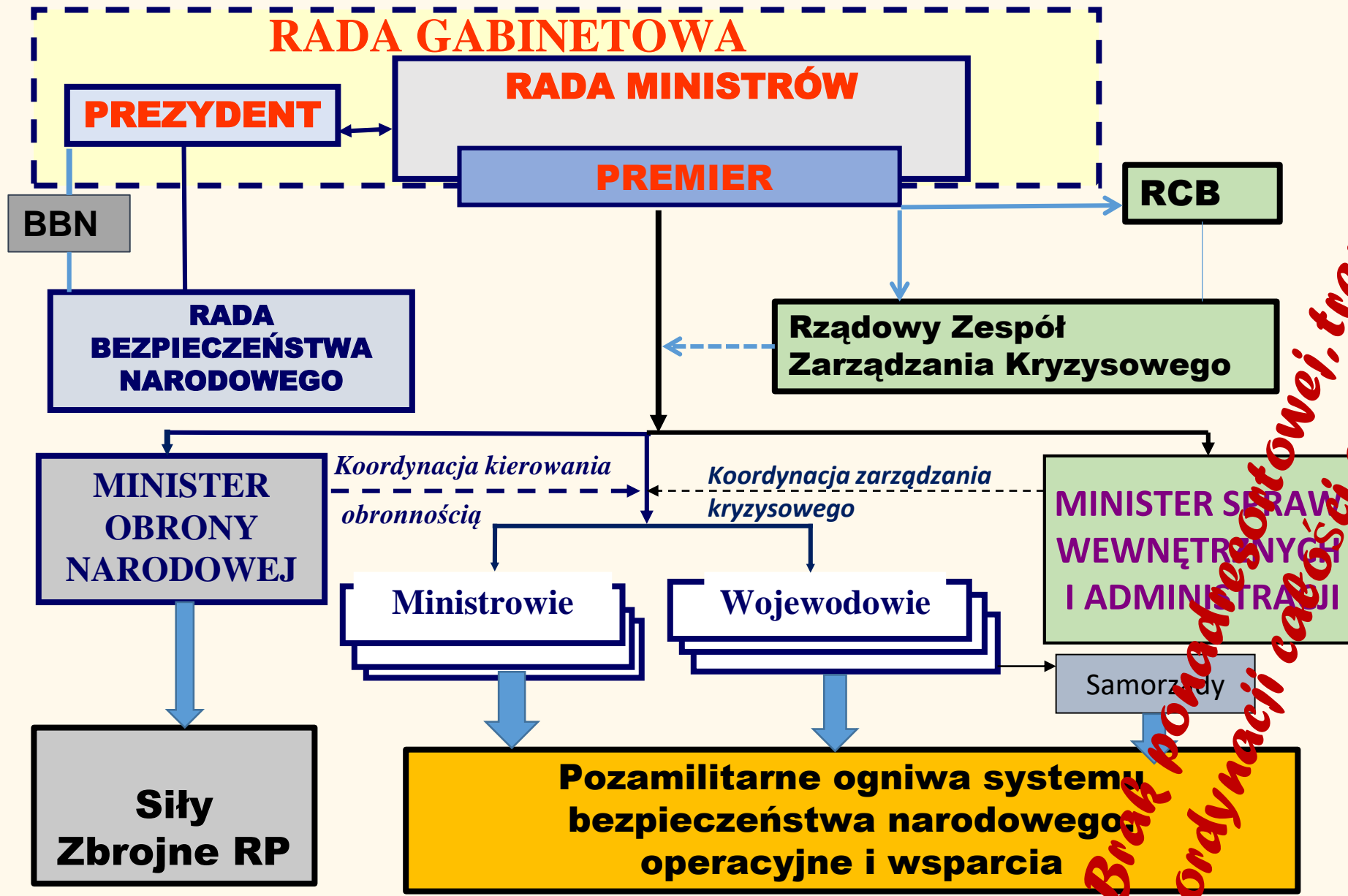
**1. Podsystem kierowania
bezpieczeństwem/OBRONNOŚCIĄ -
integracja**

**2. Podsystemy operacyjne/MILITARNE
profesjonalizacja**

**3. Podsystemy wsparcia/POZAMILITARNE –
powszechność przygotowań**

SYSTEM KIEROWANIA BEZPIECZEŃSTWEM NARODOWYM

Brak ponadsektorowej, transsektorowej koordynacji całego systemu spraw bezpieczeństwa

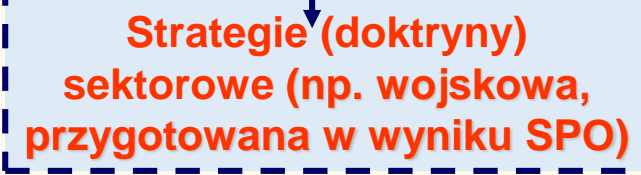
KIEROWANIE STRATEGICZNE

- **Bieżące planowanie, programowanie i organizowanie bezpieczeństwa narodowego**
- **Zarządzanie kryzysowe**
- **Stany nadzwyczajne**
  - **Stan klęski żywiołowej**
  - **Stan wyjątkowy**
  - **Stan wojenny**
- **Kierowanie obroną państwa**

DOKUMENTY STRATEGICZNE

Potrzeba nowelizacji

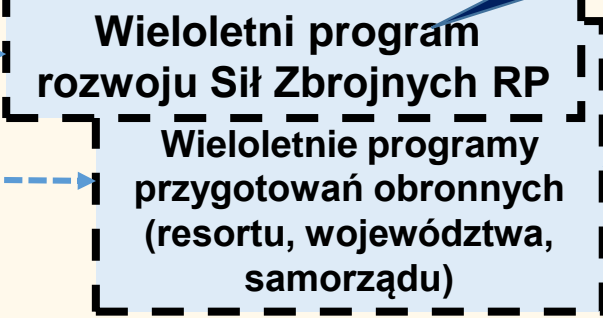
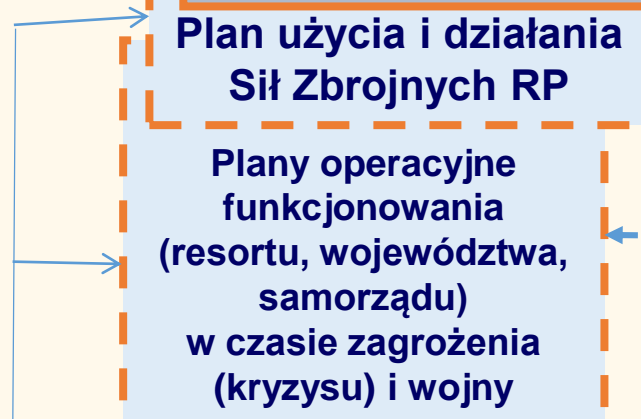
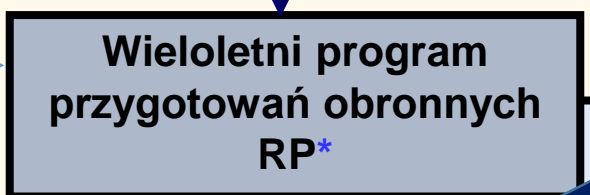
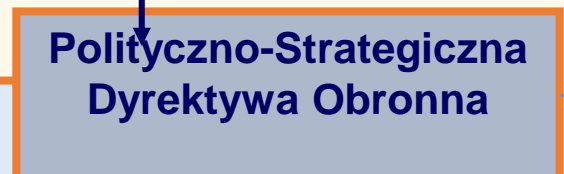
KONCEPCYJNE
DOKUMENTY

PLANISTYCZNE
DOKUMENTY

Planowanie operacyjne

Programowanie systemu bezpieczeństwa

Przyjęto na lata 2021-35, bez... nadrzędnych SBN i SRsBN!!!

* Jego rolę spełnia obecnie Strategia rozwoju systemu bezpieczeństwa narodowego RP z 2013 r.

EWOLUCJA SYSTEMU KIEROWANIA I DOWODZENIA SZ NA PRZEŁOMIE XX/XXI w.

PRL – partyjne zwierzchnictwo nad SZ - SKiD jednolity, polityczno-wojskowy

Wojskowo-polityczne kierowanie i strategiczne dowodzenie

- MON = żołnierz i partyjny polityk (członek kierownictwa partii – BP/KC PZPR)
- Szef SG = organ pomocniczy MON w dowodzeniu SZ (też członek BP/KC PZPR)

MON: pełna władza - pełna odpowiedzialność

Okres wdrażania i rozwoju cywilnego zwierzchnictwa (kontroli) nad SZ – SKiD nie zrównoważony

Cywilne kierowanie polityczne

Strategiczne dowodzenie wojskowe

- MON = cywilny polityk z politycznym i niewielkim merytorycznym (kadrowym) władztwem nad SZ
- Szef SG = strategiczny dowódca sił zbrojnych (ryzyko autonomizacji; casus „obiadu drawskiego”)

MON: mała władza – mała odpowiedzialność

Okres rozwiniętego cywilnego zwierzchnictwa nad SZ (reforma z 2013 r.) – SKiD polityczno-strategiczny

Cywilne kierowanie polityczne

Kierowanie polityczno-strategiczne SZ

Dowodzenie wojskowe

- MON = cywilny polityk o dużych kompetencjach władczych wobec SZ (polityczne, kadrowe, organizacyjno-rozwojowe, operacyjne)
- Szef SG = strategiczny organ pomocniczy MON (polityczno-strategiczny tandem MON+szef SG)

MON: duża władza – duża odpowiedzialność

Po „kontrreformie” z 2018 r. – SKiD niestrategiczny i woluntarystyczny politycznie

Cywilne kierowanie polityczne

(woluntarystyczne, niestrategiczne)

Dowodzenie wojskowe („półstrategiczne”)

- MON = cywilny polityk o dużych kompetencjach władczych wobec SZ, ale bez obowiązku korzystania z realnego pomocnictwa strategicznego szefa SG
- Szef SG = dowódca SZ, ale bez pełnych kompetencji strategicznych (formalnie zostają u MON)

MON: duża władza – mała odpowiedzialność (woluntarystyczne cywilne władztwo nad SZ)

SYSTEM KIEROWANIA I DOWODZENIA SIŁAMI ZBROJNYMI (SKiD do 2019 roku)

Poziom państwa

Kierowanie polityczno-strategiczne siłami zbrojnymi i obroną państwa przez organa władzy państwowej (PRP, RM, MON, z pomocnictwem szefa SGWP)

Zwierzchnictwo nad SZ

Prezydent

Rada Ministrów

MON

Szef

Sztabu Generalnego

W czasie wojny

Poziom sił zbrojnych

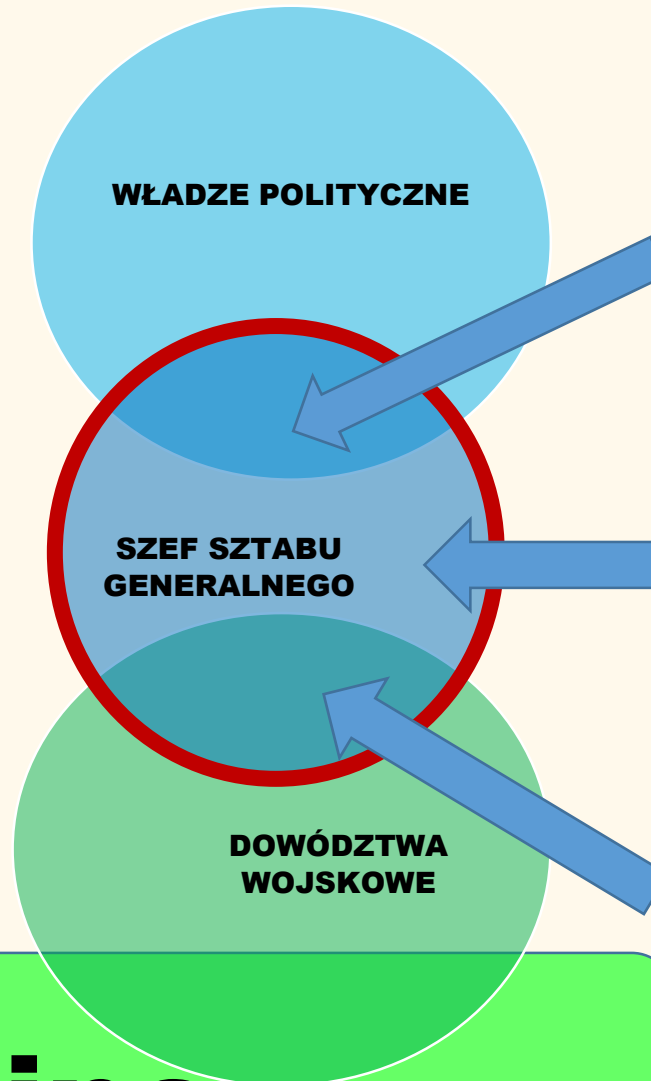
NDSZ

Dowództwo SZ (DGen, Doper)

SIŁY ZBROJNE

Dowodzenie siłami zbrojnymi w czasie pokoju, kryzysu i wojny przez organa wojskowe (DGen, DOper, w cz. wojny = NDSZ)

**ROLA SZEFA SZTABU
GENERALNEGO JAKO
ZWORNIKA SYSTEMU
DEMOKRATYCZNEGO,
CYWILNO-
WOJSKOWEGO
KIEROWANIA SIŁAMI
ZBROJNYMI**

Zadania szefa SG:

- **Doradza Ministrowi Obrony Narodowej (w czasie wojny – także Prezydentowi RP) w kierowaniu SZ**
- **Planuje obronę państwa przez siły zbrojne oraz programuje ich wieloletni rozwój**
- **Nadzoruje z ramienia MON (w czasie wojny – także PRP) realizację zadań przez dowództwa SZ**

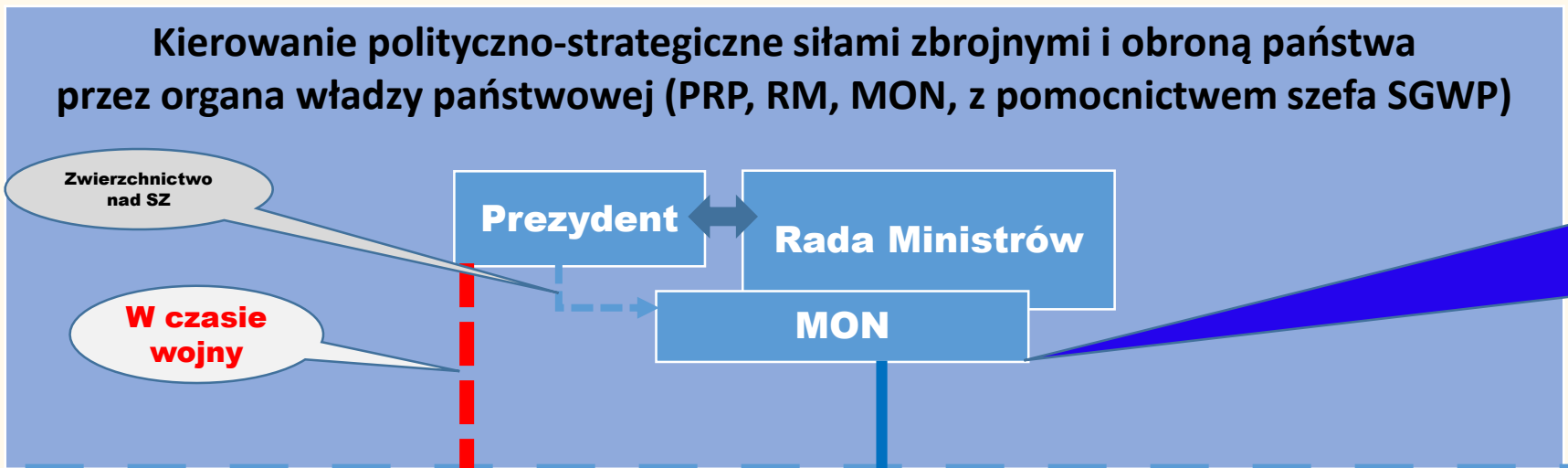
Siły Zbrojne

ZMIANA SYSTEM KIEROWANIA I DOWODZENIA SIŁAMI ZBROJNYMI (SKiD): ryzyko woluntaryzmu zwierzchnictwa cywilnego

Poziom państwa

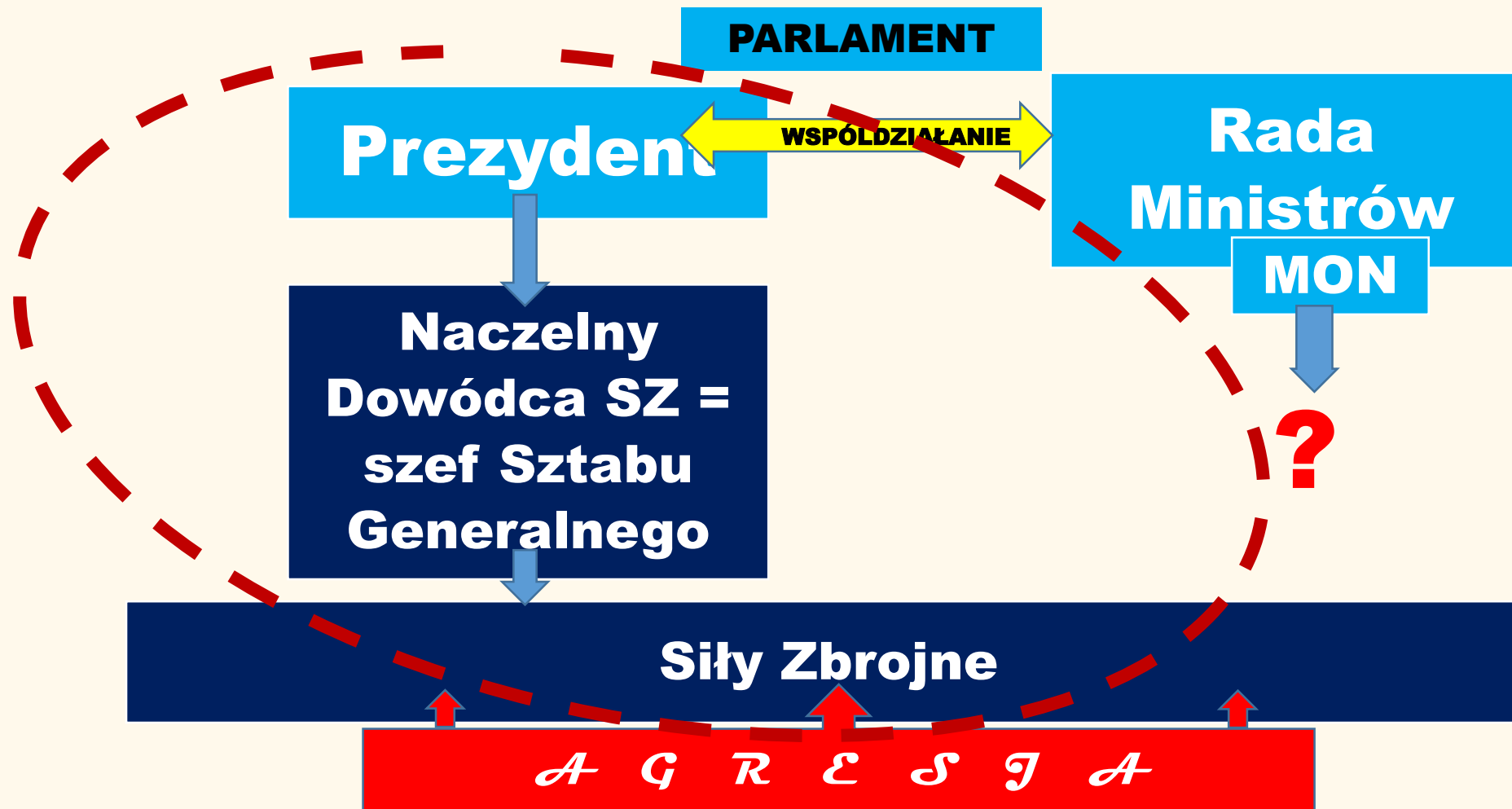

Poziom państwa zostaje bez fachowego doradztwa

Poziom sił zbrojnych

Błąd obecnej reformy
KIEROWANIA OBRONĄ PAŃSTWA W CZASIE WOJNY
(„resort prezydencki”)

Pożądane priorytety rozwoju sił zbrojnych

PRIORYTETY OPERACYJNE:

- 1) obrona państwa i przeciwstawianie się agresji zbrojnej;
- 2) wspieranie podsystemów ochronnych w zakresie bezpieczeństwa wewnętrznego i pomocy społeczeństwu;
- 3) udział w międzynarodowych operacjach bezpieczeństwa (P/K/S...)

PRIORYTETY MODERNIZACYJNE:

środki cyberobrony, w tym cyberwalki

bezzałogowe, wysoce z informatyzowane systemy walki i wsparcia

broń precyzyjnego rażenia, w tym wykorzystująca technologie satelitarne

PRIORYTETY ORGANIZACYJNE:

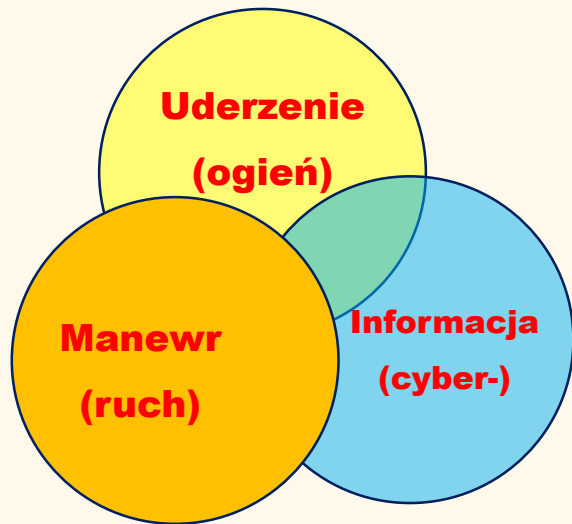
wzmocnienie zdolności obronnych północno-wschodniej części Polski

doskonalenie systemu przygotowania rezerw mobilizacyjnych

Wzmocnienie wojsk operacyjnych przez oddziały OT

FALE MODERNIZACJI TECHNICZNEJ SIŁ ZBROJNYCH

Czynniki walki zbrojnej

Problem samolotu
F-35: „PUŁAPKA
BŁASZCZAKA”

Uderzenie i manewr
informacja

Pierwsza fala (pierwsza dekada XXI w.) – Program Rozwoju SZ z 2001 r.:

- ❖ F-16,
- ❖ Rosomak,
- ❖ Spike

Druga fala (druga dekada) – Program Rozwoju SZ z 2012 r.:

- ❖ Obrona przeciwrakietowa,
- ❖ Śmigłowce **[priorytet zniszczony po 2015r.]**

Trzecia fala (trzecia dekada) – wieloletni program rozwoju SZ na 2017-26

- ❖ **Cyberobrona**
- ❖ **Bezzałogowce [priorytet zlekceważony po 2015r.]**
- ❖ **Broń inteligentna z technologiami satelitarnymi**

Wielkość i organizacja SZ

- **Budżet SZ: 2% PKB (co najmniej 20% na modernizację techniczną)**
  - plan do 2030r.: 2,5% PKB
- **Wielkość: 100 tys. żołnierzy zawodowych oraz 20 tys. NSR**
  - plan do 2032r.: 200 tys., w tym 150 tys. żołnierzy zawodowych
[uwaga: rozbieżność budżet zwiększony o 1/4; wielkość SZ – prawie dwukrotnie; ryzyko dla jakości]
- **Struktura: RSZ (WLąd, SP, MW, Wspec + **WOT**) oraz rodzaje wojsk i służb (np. artyleria... saperzy... łączność... logistyka...)**
  - ***WOT jako RSZ – błąd;*** powinny być rodzajem wojsk w każdym RSZ
  - **WOT a rezerwy SZ na czas wojny**
- **Dyslokacja**
  - **Problem wzmocnienia „ściany wschodniej”**

Pozamilitarne podsystemy operacyjne

- **Służby specjalne (AW, ABW, CBA) – problem nadzoru**
- **Policja – uniknąć upolitycznienia**
- **Straż Graniczna – granice zewnętrzne UE**
- **Straż Pożarna – załączki OC na W**
- **SOP - profesjonalizm**

Gospodarcze i społeczne podsystemy wsparcia

- **Przemysł obronny - unowocześnienie**
- **Zapasy strategiczne – poziom krytyczny**
- **Systemy Komunikacji – infrastruktura krytyczna, cyber**
- **Edukacja – powszechność przygotowań**

SYNTEZA PRIORYTETÓW STRATEGICZNYCH RP

- **Skoncentrowanie głównego wysiłku na zapewnieniu bezpośredniego bezpieczeństwa, w tym obrony państwa i wzmocnieniu strategicznej odporności kraju (na agresję)**
- **Własny potencjał obronny** – podstawowy filar i gwarancja polskiego bezpieczeństwa; NATO, UE, strategiczne partnerstwa – filary wspierające
- **Zdolności do obrony kraju i przeciw-zaskoczeniowe** – polska specjalizacja w NATO i UE
- **Potrzeba umacniania obecności w zachodnich strukturach bezpieczeństwa oraz wiarygodności i podmiotowości strategicznej na arenie międzynarodowej**

Literatura

Podstawowa

- 1. Strategia Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej – obowiązująca edycja. W chwili obecnej – wyd. BBN, Warszawa 2014; <http://www.bbn.gov.pl/ftp/SBN%20RP.pdf>**
- 2. Koncepcja obronna Rzeczypospolitej Polskiej, MON, Warszawa 2017; https://archiwum2019.mon.gov.pl/www.mon.gov.pl/d/pliki/dokumenty/rozne/2017/06/korp_web_13_06_2017.pdf**
- 3. Raport: Obronność Rzeczypospolitej Polskiej po trzech dekadach suwerenności, Instytut Bronisława Komorowskiego, Warszawa, czerwiec 2019; <http://koziej.pl/wp-content/uploads/2019/09/Raport-Obronno%C5%9B%C4%87-Rzeczypospolitej-Polskiej-po-trzech-dekadach-suwerenno%C5%9Bci.pdf>**
- 4. Konstytucja oraz ustawy: o powszechnym obowiązku obrony, o urzędzie MON oraz o stanach nadzwyczajnych (stan wojenny, wyjątkowy i klęski żywiołowej).**
- 5. S. Koziej, Teoria sztuki wojennej, Wyd. Bellona, Warszawa 2011**
- 6. Podstawy bezpieczeństwa narodowego (państwa). Podręcznik akademicki, red. nauk. J. Pawłowski, Akademia Sztuki Wojennej, Warszawa 2017**

Literatura (2)

Uzupełniająca

1. **S. Koziej: Nowa zimna wojna na wschodniej flance – scenariusze dla rozwoju środowiska bezpieczeństwa państw Europy Środkowo-Wschodniej, Pułaski Policy Paper Nr 3, 2019, 02 kwietnia 2019 r.; <https://pulaski.pl/pulaski-policy-paper-s-koziej-nowa-zimna-wojna-na-wschodniej-flance-scenariusze-dla-rozwoju-srodowiska-bezpieczenstwa-panstw-europy-srodkowo-wschodniej/>**
2. **S. Koziej, MINI-ESEJ O OBRONIE. Jak bronić Polski? <http://koziej.pl/wp-content/uploads/2018/01/Esej-o-obronie10.01.pdf>**
3. **Biała Księga Bezpieczeństwa Narodowego, BBN, Warszawa 2013: <http://www.spbn.gov.pl/>**
4. **S. Koziej: Rozważania o bezpieczeństwie. O bezpieczeństwie narodowym Polski w latach 2010-2015 w wystąpieniach i referatach szefa BBN, Oficyna Wyd. Uczelni Łazarskiego, Warszawa 2016;
http://www.lazarski.pl/fileadmin/user_upload/oficyna/O_bezpieczenstwie_narodowym_Polski_okladka.pdf**
5. **S. Koziej, Rozmowy o bezpieczeństwie. O bezpieczeństwie narodowym Polski w latach 2010-2015 w wywiadach i komentarzach szefa BBN, Oficyna Wyd. Uczelni Łazarskiego, Warszawa 2016;
http://www.lazarski.pl/fileadmin/user_upload/oficyna/ksiazki/Rozmowy_o_bezpieczenstwie_Koziej.pdf**
6. **S. Koziej, Studia o bezpieczeństwie. O bezpieczeństwie narodowym i międzynarodowym w latach 2010 – 2015 w publikacjach i analizach szefa Biura Bezpieczeństwa Narodowego, Oficyna Wydawnicza Uczelni Łazarskiego, Warszawa 2017**
7. **S. Koziej – materiały dydaktyczne i bieżące publikacje na stronie www.koziej.pl**

Dziękuję😊

Pytania?

*Zapraszam
też na:*

www.koziej.pl
[@SKOZIEJ](https://www.instagram.com/skoziej)